

I splitsko i solinsko

No, da nije bilo Palače koja je poslužila kao zaštita odbjeglom salonitanskom stanovništvu, tu grada ne bi nikada bilo. Možda bi se život bio obnovio u Solinu uz rijeku, na tradicijama stare Salone. U Palači su postojali svi uvjeti za obnovu gradskoga života na ovom prostoru pa je zato tu i nastao grad i zove se Split, a ne Salona ili Solin.

Akademik Nenad Cambi

- Mi smo učenici Osnovne škole don Lovre Katića. Živimo u Solinu, gradu koji ima tisućljetnu povijest i tom činjenicom se zaista ponosimo.

Oš don Lovre
Katića

- Učeci povijest starog vijeka u petom razredu saznali smo da je Salona bila glavni grad provincije Dalmacije i biskupsko središte. Dolaskom Slavena početkom 7. st. povijest Salone naprasno prestaje, a dio stanovništva bježi u današnji Split tj. u Dioklecijanovu palaču. Jedan grad nestaje, a drugi se rađa.

Dioklecijanova palača

- Svjesni činjenice da je jedna generacija živjela i u Solinu i u Splitu postavila su nam se brojna pitanja:
- Postoje li kakvi tragovi?
- Mogu li se danas pronaći veze naša dva grada?
- Jeli povijest našega Solina ugrađena i u Dioklecijanovu palaču?
- I tako se rodio projekt kojemu je cilj bio istražiti krije li palača nešto za što možemo reći da je i solinsko.
- Krenuli smo stoga ka izvoru, prema gradu Splitu.

Na početku istraživanja u Dioklecijanovoj palači. Iza nas se nalaze Istočna ili Srebrna vrata.

- Zajedno s našim učiteljem povijesti došli smo u palaču i uz njegovu pomoć otkrili najmanje tri ključna elementa kulturne baštine koje spajaju naša dva grada i to:
 - a) Dioklecijan
 - b) Sv. Dujam
 - c) Plutej s prikazom hrvatskog kralja Petra Krešimira IV

Podijelili smo se u grupe te smo počeli istraživati kako su Dioklecijan, Sv. Dujam i plutej s prikazom hrvatskog kralja povezali Solin i Split.

- Dioklecijan

- Nije sigurno, ali se pretpostavlja da je rođen negdje u okolici Salone.
- Pretpostavlja se da je zato i podigao palaču u današnjem Splitu u blizini svoga zavičaja.
- U Carstvo je uveo novi oblik vladavine koji se zove dominat.
- U našem zavičaju ga često spominju kao progonitelja kršćana.

Prikaz Dioklecijana na medaljonu

- Zaključujemo da Dioklecijana sa Solinom povezuje mjesto rođenja i progoni prvih kršćana. Stoga smo se uputili prema Saloni istražiti mjesta koja su povezana sa kršćanstvom i progonima kršćana u doba Dioklecijana.

Ostaci Salone

- Prilikom istraživanja otkrili smo da su kršćane u Saloni progonili i prije Dioklecijana te su oni svoje obrede održavali u tajnosti u privatnim kućama tzv. oratorijima.

Oratorij iz 3. st.

- U doba Dioklecijana stradalo je mnogo kršćana. Ostalo je zabilježeno da je solinski amfiteatar bio mjesto gdje su umrli mučeničkom smrću svećenik Asterije i četvorica vojnika careve straže 304. godine.

Vjerovatno su odavde nekada davno Salonitanci gledali kako mučenički umiru kršćani.

- Svećenik Asterije i četvorica vojnika pokopani su blizu amfiteatra na mjestu Kapljuč gdje će se u 4. st. podignuti crkva. Otišli smo pogledati crkvu i pronašli mjesto gdje su bili smješteni zemni ostaci navedenih mučenika (na fotografiji).

Sv. Dujam

- Danas zaštitnik grada Splita Sv. Dujam bio je prvi solinski biskup (284-304) štovan od brojnih mjesnih kršćana koji su tada u tajnosti ispovijedali svoju vjeru.

Stilizirani prikaz Sv.
Dujma

- Namjesnik provincije Dalmacije, Marko Aurelije Junije dao je, po naredbi cara Dioklecijana, mučiti i pogubiti Dujma zajedno s drugim mučenicima, 304. godine, u amfiteatru.
- Dujma su pokopali izvan gradskih zidina Salone, na groblju koje danas zovemo Manastirine.

Pogled na dio Manastirina . Saznali smo, prelistavajući brojnu literaturu, da je to najveće starokršćansko groblje na otvorenom. Nad grobom Sv. Duje ovdje je u 5. st. podignuta velika bazilika.

Uz grob Sv. Dujma na Manastirinama. Promatramo i razmišljamo o događajima 304. godine.

Vrijedilo je dokumentirati i sarkofag s ostacima don Frane Bulića koji je otkrio grob i natpis s imenom Sv. Dujma.

- *Bože naš budi milostiv rimskoj državi piše nad vratima bazilike na Manastirinama.*
Natpis navješćuje teške dane za Salonu koja će uskoro pasti, a stanovništvo pobjeći u Dioklecijanovu palaču. S njima će i ostaci njihovih mučenika.

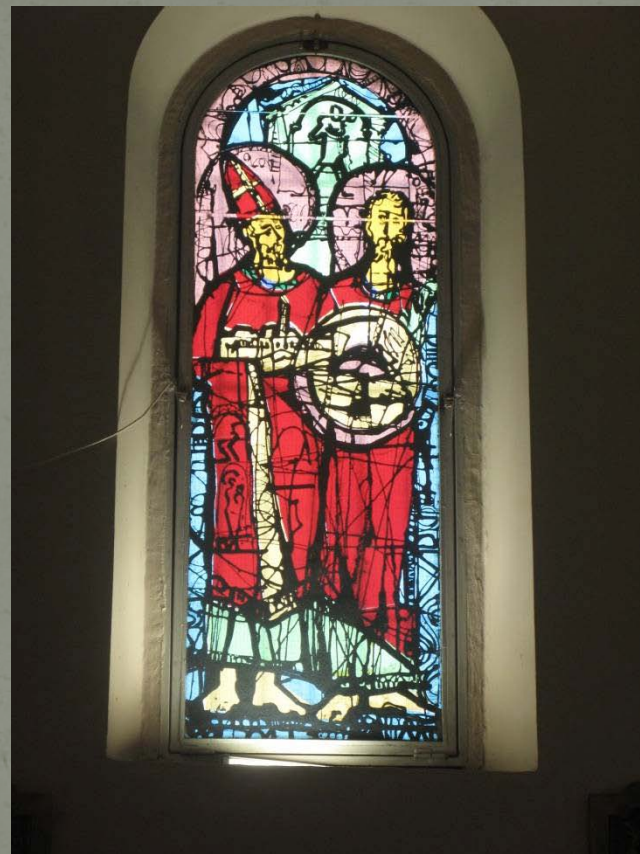
- Splitski kroničar Toma Arhiđakon bilježi da su Solinjani u palaču donijeli i ostatke mučenika Sv. Dujma. Povijest je htjela da se sudbine Dioklecijana i Dujma ponovno susretnu. U velebnom mauzoleju koji je Dioklecijan gradio za sebe položeni su ostaci solinskog mučenika. Split će tako postati novo biskupsko središte, a Salona će doživjeti sudbinu mnogih napuštenih antičkih gradova iz doba seobe naroda.

Dioklecijanov mauzolej, danas splitska katedrala

Sveti Anastazije- drugi solinski mučenik u splitskoj katedrali

- Uz oltar Sv. Dujma u mauzoleju odnosno katedrali nalaze se ostaci Sv. Anastazija, također solinskog mučenika. On je prvotno pokopan na Marusincu da bi zatim zajedno sa Sv. Dujmom na kraju bio prebačen u splitsku katedralu.

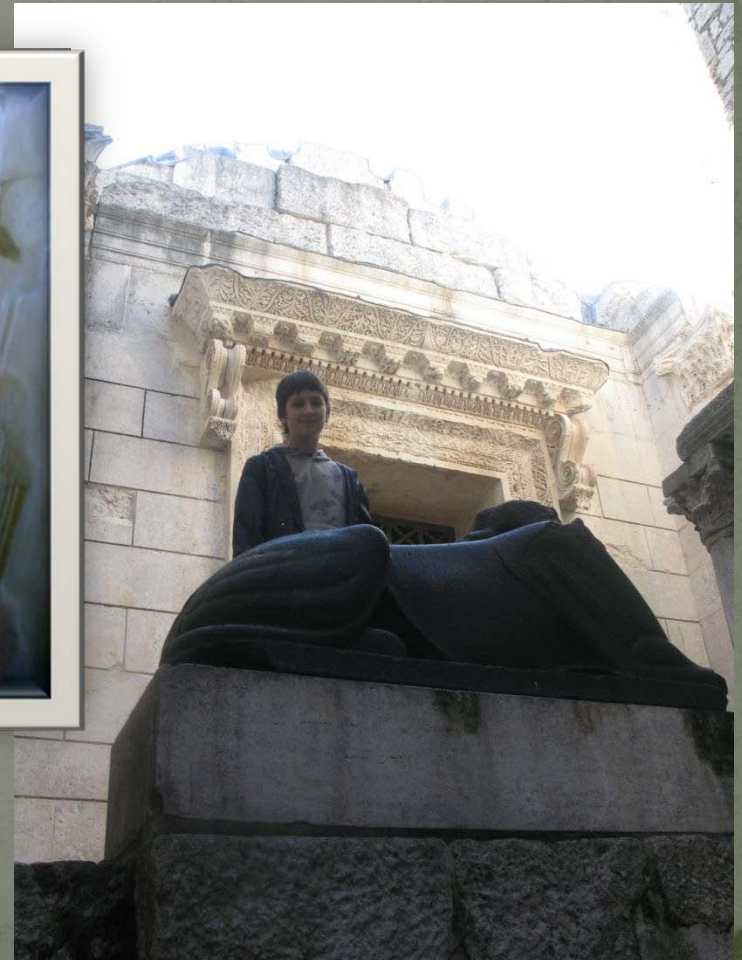
Vitraž s prikazom Sv. Dujma i Sv. Anastazija iz 1975. g. u crkvi Gospe od Otoka u Solinu dokaz je neprekinutih veza naša dva grada.

Plutej s prikazom kralja Petra Krešimuiru IV

- Proučavajući ovaj artefakt koji povezuje Solin i Split spoznali smo da je naš grad u srednjem vijeku opet oživio, ali to više nije romanski nego hrvatski Solin.

Plutej se danas nalazi u nekadašnjem Jupiterovom hramu u Dioklecijanovoj palači. Naš zadatak je bio pronaći gdje se on nekada nalazio.

- Proučavajući literaturu saznali smo da je plutej vjerovatno nekada bio dio oltarne pregrade u crkvi Sv. Petra i Mojsija u Solinu. To je bila izuzetno važna crkva jer se je u njoj okrunio hrvatski kralj Dmitar Zvonimir. Taj podatak nam govori da je Solin i u ranom srednjem vijeku bio važan grad.

Crkva Sv. Petra i Mojsija nalazi se u blizini naše škole. Stoga smo povelili i mlađe članove povijesne grupe jer znamo da mi ubrzo odlazimo u srednju školu, a na njima je da nastave gdje smo mi stali.

- Daljnjim istraživanjem smo otkrili da je ova crkva u 12. st. zapuštena te je poslužila kao kamenolom za izgradnju zvonika Sv. Dujma. Na taj način je i plutej dospio do Splita te i danas krasi važni dio Palače.

Inače je zvonik prije restauracije bio pun antičkih spolija. Tako car Franjo I , prilikom posjeta Splitu , bilježi u svom dnevniku da su mu na splitskom zvoniku najljepši sastavni dijelovi antička građa iz Salone. Ugradnja ovih spolija imala je i simbolički razlog, a to je dokaz starine i ugleda Splita koji se u crkvenom smislu smatrao nasljednikom Salone.

- I još nešto smo otkrili na kraju. Don Lovre Katić, čovjek po kojem naša škola nosi ime, je otkrio da se u ovoj solinskoj crkvi okrunio Zvonimir.

Odmah su nam pale na pamet njegove riječi koje su zapisane ispred naše škole: *Iz kamena povijest, svijest i budućnost naroda.* I zaista da nije kamena i onoga na njemu uklesanog naša priča bi danas bila puno skromnija, a znanje i svijest o Solinu kao važnom gradu znatno manje.

Promoviranje naših saznanja

- Ponosni na svoje istraživanje bili smo svjesni da smo tek na pola puta. Ako svoje spoznaje ne proširimo među ostale učenike i učitelje nismo mnogo napravili. Stoga smo se obratili učiteljici Mirjani Čerini koja sa svojom grupom *Prijatelji stare Salone* surađuje sa radionicom Doma kulture Zvonimir. Zamolili smo ih da naprave suvenire s motivima koji su povezani s našim istraživanjem.

Pogledajmo zajedno kako su radili

- U prvoj fazi učenice su ucrtavale motiv kralja na gipsanu ploču preko papira ...

...a zatim su dlijetom izbacili višak gipsa i dobili prikaz kralja kakav se nekada nalazio u crkvi Sv. Petra i Mojsija u Solinu, a danas u Jupiterovom hramu u Splitu.

Suvenir s prikazom
hrvatskog kralja
Petra Krešimira IV

Također smo se obratili i učiteljici likovne kulture Zinki Pažin te je zamolili učenici slikaju i oblikuju motive koji povezuju Solin i Split. Suradnja je bila odlična.

Učenici od gline oblikuju medaljone s prikazom Dioklecijana i Sv. Duje.

Izrada grafika s prikazom
kralja Petra Krešimira IV.

Najljepše slike krase našu zbornicu te tako podsjećaju i sve naše učitelje na veliku vrijednost solinske kulturne baštine.

- Slike Sv. Dujma nalaze se u zbornici i u hodnicima naše škole.

- Učenici likovne kulture izradili su i vrećice na kojima su otisnuti motivi koje smo istraživali. Na taj način smo došli u završnu fazu našeg projekta. Imamo rezultate istraživanja kojima smo dokazali povezanost Solina i Splita, a imamo i vrijedne suvenire i slike koje možemo pokazati ili pokloniti u vrećicama s logom naše škole bilo kada i u bilo kojem trenutku i tako promovirati naš zavičaj.
- To ćemo učiniti i sada, dragi sudionici

Hvala na pozornosti!

Naši darovi :

- Fascikla naše škole na kojoj su naznačeni svi važniji projekti u koje smo uključeni,
- CD sa prezentacijom projekta *Splitsko i solinsko* i prezentacijom o povijesti i perspektivama Osnovne škole don Lovre Katića,
- Grafike s motivima Dioklecijana, Sv. Duje i hrvatskog kralja Petra Krešimira IV,
- Medaljoni s prikazom Dioklecijana i Sv. Duje,
- Eko vrećica sa motivima vezanim za naš projekt jer je ekologija važan dio školskih aktivnosti (članica smo međunarodne udruge eko škola),
- Pletivo lavande da podsjeća na miris Mediterana, podneblja u kojem je nastala kulturna baština kojom se bavimo,
- Dioklecijanov kolač kao specijalitet našeg kraja i koji spaja prošlost sa sadašnjosti,
- Lucerna, kao simbol svjetla, simbol nade. U najtežim trenucima za Salonitance, trenucima teških stradanja i rušenja postojala je palača. Rodio se novi grad, upalilo se novo svjetlo.